

Pudasjärven kaupungin tarkastuslautakunta

2017-2021

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020***Pudasjärven kaupunginvaltuustolle*****1. TARKASTUSTOIMI**

Tarkastustoiminta käsittää kunnan hallinnon ja talouden valvonnan. Ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat valvontajärjestelmän. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisen valvonnan järjestämistä varten kaupunginhallitus on antanut sisäisen valvonnan ohjeet päätöksellään päävastuualueiden ja toiminta-alojen noudatettavaksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään kuntalain 121 §:ssä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

84 § Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Pudasjärven kaupunginvaltuuston toimikaudekseen 2017-2021 valitsema tarkastuslautakunta:

jäsen
henkilökohtainen varajäsen

Heikkilä Juha, puheenjohtaja	Törmänen Pekka
Ikonen Eija	Soronen Paula
Vähäkuopus Timo	Koivukangas Jouni
Vainio Taina varapj	Pankinaho Sirkka
Koivula Marko	Juusola Kimmo
Ekdahl Aune	Kosamo Henna

Esteellisyysien toteaminen

Tarkastuslautakunta on käsitellyt tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyysasiaa kokouksessaan 19.6.2017 § 55 ja todennut, että tarkastuslautakunnan jäsenen on perusteltua ilmoittaa tiedossaan olevat ns. pysyvät esteellisyydet tässä vaiheessa. Mahdollisista asiakohtaisista esteellisyyksistä lautakunnan jäsenen tulee ilmoittaa välittömästi sellaisen ilmetessä.

Lautakunnan kokouksissa ovat vierailleet henkilöstöpäällikkö Heli Huhtamäki, yhdyskuntatekniikan päällikkö Pekka Pitkänen, kaupunginjohtaja Tomi Timonen, tekninen johtaja Janne Karhu, hallintojohtaja Seija Turpeinen (2), opetus- ja sivistysjohtaja Juha Holappa, ja Pudasjärven Lämpö Oy:n toimitusjohtaja Sami Vartiainen. Lisäksi on erikseen käyty keskusteluja teknisen toimen tilasta Janne karhun, Markus Luukkosen ja Marjut Luukkosen kanssa

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Katri Hokkanen.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Visio: Pudasjärvi on Suomen Luonnonmukaisin kasvukaupunki. Pudasjärvi on luonnonantimien ja hirren koti, vahvasti kasvava maaseutumainen, suurkaupungin aktiivista kumppanuutta hyödyntävä monikulttuurinen ja persoonallisuuksia kiinnostava kaupunkialue.

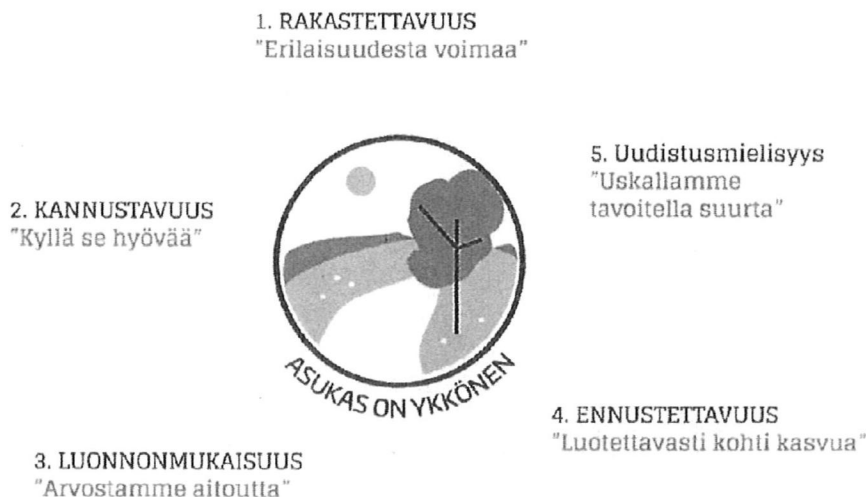
Strategiaksi on valittu kasvustrategia, jonka mukaan kymmenessä vuodessa kaupungin väkiluku kasvaa 10 000 asukkaaseen ja jona aikana luodaan 500 uutta työpaikkaa.

Tavoitteen saavuttamiseksi strategiset painopisteet vuosille 2017-2027 on kiteytetty seuraavasti:

1. Elinvoima ja työllisyys – erikoistuminen
2. Hyvinvointi ja asukkaat
3. Elinympäristö ja asuminen –Kansallispuiston kotikaupunki
4. Vetovoima ja kasvu

Arvot määrittelevät ne keskeiset ja merkitykselliset tekijät, jotka ohjaavat kaikkea päätöksentekoa ja joihin tärkeät linjaukset aina nojautuvat.

Pudasjärven kaupungin arvoperusta on esitetty alla olevassa kuvassa.

Hyvän olon keskuksen rakentaminen käynnistyi elokuussa 2019 ja jatkunut aikataulun mukaisesti tarkasteluvuonna.

Tie- ja parkkialueiden mittavat rakennustyöt valmistuivat Syötteellä ja keskustaajaman uusien liikennejärjestelyjen toteuttaminen jatkuu.

Strategiset tavoitteet

Kuntastrategia 2017-2027

Pudasjärven kuntastrategia 2017-2027 hyväksyttiin valtuustossa toukokuussa 2017. Pudasjärven kaupunki päätti strategiassaan ottaa suunnakseen kasvun, jossa määriteltiin tavoitteeksi v. 2027 n.10 000 asukasta, 500 uutta työpaikkaa ja 100 uutta yritystä.

V. 2020 loppuun mennessä voidaan arvioida, että negatiivista kehitystä ei ole saatu pysäytettyä.

Asukasluvun väheneminen jatkuu, mutta hieman loivemmin edelliseen vuoteen verrattuna (v. 2019: -116 ja v. 2020 -89) ja syntyvyys oli kaikkien aikojen alhaisin (49 lasta v. 2020). Työpaikkoja ei ole syntynyt tavoitteen mukaisesti.

Henkilöstöraportin mukaan hallinnon työpaikoissa on vähennystä vakituisissa tehtävissä 7 henkeä ja määräaikaisten osalta 19 henkeä lisäystä. Työpaikkatilasto on v:lta 2018, mutta työpaikkojen määrä on lisääntynyt voimakkaimmin sosiaali- ja terveyspalveluissa, rakentamisessa ja teollisuudessa sekä kuljetuksissa. Nämä alat ovat Pudasjärven keskeisiä elinvoimatekijöitä.

Verotulojen kasvu on hidasta (v. 2017 2719 euroa/as. ja v. 2020 2988 euroa/as) ja efektiivinen vero % on n.13 %, johon lisätään verotulojen kompensatioita 2,99 %, mikä tarkoittaa euroissa 531 €/asukas.

Pudasjärven väestöstä n.60 % asuu taajamassa, uusia omakotitalojen rakennuslupia on myönnetty 4 kpl ja vapaa-ajan asuntojen 35 kpl (29 kpl v.2019).

Pudasjärven työttömyysaste vuoden 2020 lopussa oli 17 %, keskimääräinen toiminta vuoden työttömyysaste oli 14,4 %. Työttömien määrä on lisääntynyt 77 hengellä edelliseen vuoteen verrattuna ja yli vuoden työttömänä olleiden määrä on lisääntynyt 31 hengellä. Pudasjärven työllisyysaste on ollut noin 60-65 %. Avoimia työpaikkoja on ollut suunnilleen saman verran vuodesta toiseen.

Pudasjärven yhtenä strategisena tavoitteena on tarjota parhaat lapsiperheiden palvelut. Päivähoitotilat ovat ajanmukaiset ja terveet. Varhaiskasvatusta on pystytty tarjoamaan kaikille halukkaille perheille. Sivukylille tarjotaan perhepäivähoitoa, jonka käyttö on vähentynyt.

Hyvän palautteen ansiosta kotiin tarjottava lastenhoitopalvelu on laajentunut koko Oulunkaaren alueelle.

Hallintotoiminta

Hallintotoimen kustannukset ovat 493 euroa /asukas, mihin sisältyvät mm. yleishallinto ja elinkeinoelämän edistäminen. Hallintotoimen kustannukset ovat laskeneet noin 40 euroa/asukas edellisestä vuodesta.

Valtuusto on kokoontunut viisi kertaa (v. 2019 viisi kertaa) ja käsitellyt 57 asiaa (61) ja valtuustoseminaareja oli 9. Kaupunginhallitus on pitänyt 24 kokousta (21) ja käsitellyt 441 asiakohtaa (362).

Hyvinvointivaliokunta on kokoontunut 9 kertaa (12), käsittelyssä 45 asiaa, elinympäristövaliokunta 8 kertaa (11) ja käsitellyt 67 asiaa sekä Yhteisöllisyysvaliokunta 10 kertaa (11) ja käsitellyt 40 asiaa

Viranomaislautakunta kokoontui 12 kertaa (11) ja asioita oli 113 (107), paikalla 8,5 jäsentä. Tarkastuslautakunta kokoontui 14 kertaa (16) ja asioita käsiteltiin 93 (92).

Kunnan yhteistyötoiminta

Kunnan yhteistoiminta-alue jakaantuu kuuteen tulosityksikköön: Kuntayhteistyö, Oulunkaaren yhteistoiminta-alue, Oulunkaaren kuntaapalvelutoimisto, Maaseutu-toimi, Oulunkaaren ympäristöpalvelut ja Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos. Kunnan yhteistyötoiminnan kulut olivat 5050 €/asukas.

Oulunkaaren yhteistoiminta-alueen toimintakate oli talousarviossa 34,5 milj. euroa ja toteutuma 36,7 milj. euroa. Yhteensä SOTE-palveluista maksettiin 4716 €/as (v.2019 4597 €/as ja v. 2018 4449 €/as. v 2017 4233 €/as.) SOTE:n kustannukset ovat nousseet valtuustokauden aikana 483 €/as.

Lisämaksua SOTE-palveluista kertyi yhteensä 2 442 687 euroa. Kuntaapalvelutoimiston ylitys 37 357 euroa. OSAOn alijäämää ei tullut maksettavaksi toimintavuodelta 2020.

Oulunkaaren kuntayhtymän Pudasjärvelle tuottamien palveluiden kustannukset ovat nousseet merkittävästi kuluneella valtuustokaudella.

2017-2021

Kuntaliiton vertailussa ikääntyneiden ympärivuorokautisen asumispalvelun kustannukset olivat seuraavat: Pudasjärvi 291 euroa/as (342 euroa v. 2017), P-Pohjanmaan ka.270 euroa/as, 5000-10000 as. ka 450 euroa/as.

Kotihoito 440 euroa/as.v.2019 (388 euroa/as v.2017). Vuodeosastohoito 335 euroa/as. (313 euroa/as. v. 2017). (Lähde Kuntaliitto: kuntien kustannusrakenne)

Palvelurakenteen tarkastelussa on syytä ottaa huomioon kaupungin koko ja pitkät etäisyydet.

Tarkastuslautakunnan näkemys on, että sovittujen palveluiden laadusta ja järjestämisestä pidetään kiinni.

Oulun kaupungin järjestämä maaseututoimi on toiminut hyvin. Alkutuotannon työpaikkojen osuus alueella on vähentynyt vuosi vuodelta.

Pudasjärvi on isäntäkuntana ympäristö- ja eläinlääkintäpalveluissa. Lupaprosessit etenevät nopeasti ja eläinlääkintäresurssit ovat riittävät. Eläinlääkärin vastaanotto- ja tilakäynnit ovat lisääntyneet 15 prosenttia. Laadunarviointia heikentää edellisestä vuodesta lisääntynyt negatiivinen asiakaspalaute.

Oulunkaaren Ympäristölautakunta on kokoontunut 11 kertaa (vuonna 2019 11), käsitellyt 104 asiaa (97). Strategiset tavoitteet on saavutettu hyvin (9/11). Lupien käsitellyajat ovat lyhentyneet.

Muhoksen kunnan järjestämät lomituspalvelut:

Lomituspäivien lukumäärä: 3 327,86

Tilojen lukumäärä: 42 kpl

Lomituspäiviä käyttäneet yrittäjät: 60 kpl

Lomittajien lukumäärä: 10 kpl työssäkäyvää vakituista + 5-10 kpl määräaikaista tunti-laista ja lisäksi joitain perheenjäsenlomittajia. Vuonna 2020 kaksi lomittajaa vakinaistettiin ja vakituisten lomittajien lukumäärä on nyt 12.

Tarkastuslautakunnan mielestä tilanne on parantunut viime vuodesta huomattavasti.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalveluihin menee 160 euroa/asukas, yhteensä 1,25 M€. Toiminta käsittää Karhupajan, kaupungin oman työllistämisen, kuntouttavan työtoiminnan, Vahvaksi-hanke ja flat rate työllisyyspalvelut.

Palkkatuella työllistettyjä vuosina 2017-2020 on ollut 93 hlöä.

Näistä on työllistynyt palkkatukijakson jälkeen avoimille työmarkkinoille 18 hlöä (19 %) ja tukityöhön 13 hlöä (14 %).

Nuorten Polku – hanke:

Palkkatuella työllistettyjä vuosina 2018-2020 on ollut 26 hlöä.

Näistä on työllistynyt palkkatukijakson jälkeen avoimille työmarkkinoille 3 hlöä (12 %) ja tukityöhön 5 hlöä (19 %).

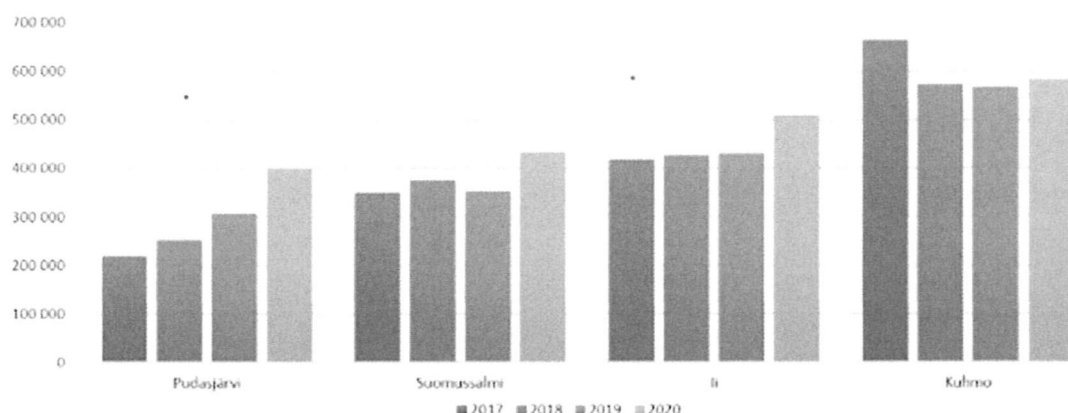
Ryhmätyöllistämisen mallissa on kerrottu kaupungin tavoitteista:

- uusia keinoja edistää työllisyyttä ja kuntalaisten yhdenvertaisuutta

- vähemmän huono-osaisuutta ja enemmän osallisuutta
- taloudellisia säästöjä

Näistä työllisyshankkeista huolimatta työmarkkinatuen kuntaosuus on noussut vuodesta 2017 noin 200 000 euroa vuoteen 2020 lähes 400 000 euroon. Korona ja uusi tietosuojalaki ovat hankaloittaneet työllisyyden hoitoa ja lisänneet ns. "sakkomaksujen osuutta"

Työmarkkinatuen kuntaosuus kuntavertailu

Hankesalkku on n. 2,8 Milj.€, josta kaupungin osuus n. 20%.

Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen arvioimaan kriittisesti hankkeisiin osallistumisen tarpeellisuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta. Kuluneen valtuustokauden aikana toteutetuissa työllisyshankkeissa todelliset työllistämistulokset näyttävät jääneen alhaiseksi (14-19%). Lähivuosina on syytä kiinnittää erityistä huomiota työvoiman kohdanto-ongelmaan (avoimet työpaikat suhteessa työttömät). Lisäksi tulisi panostaa vahvasti uraohjaukseen ja työmarkkina-valmiuksien kehittämiseen.

Sivistys- ja hyvinvointitoiminta

Kokonaisuudessaan sivistys- ja hyvinvointipalvelut on pysynyt annetussa talousraamissa (17.0 M€), mutta ylitystä on tullut vapaa-aikapalveluissa.

Koulukuljetusten piirissä oli yhteensä 500 oppilasta. Perusopetuksessa oppilaiden määrä on laskenut: 841 oppilasta (860 oppilasta v. 2019), lukiolaisten lukumäärä on 122 opiskelijaa (119).

Pudasjärvellä panostetaan esi- ja perusopetukseen 11 196 €/oppilas ja lukiossa 8 049 €/oppilas. Perusopetuksen menot ovat hiukan kasvaneet ja lukion osalta laske-
neet. Kaikkiaan koulutuspalveluihin meni 1 492 €/asukas (v.2019 1 495 €/as.)
Oppimisympäristöt ovat hyvät ja ajantasaiset.

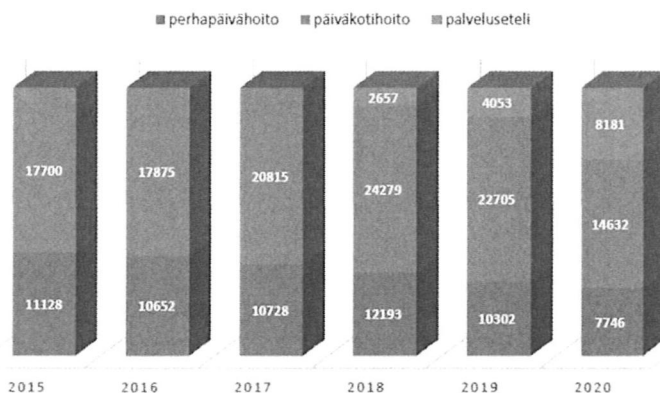
Toiminta-alueen kulut olivat 2 181 €/asukas, josta koulutuspalvelut 1 492 €/asukas,
vapaa-aikapalvelut 340 €/asukas, varhaiskasvatuspalvelut 349 €/asukas.
Toiminta-alueella toimintakate alitettiin talousarvioon nähden 36 495 eurolla.
Lukuvuoden aikana korona toi muutoksia myös vakiintuneeseen opetukseen. Osa
oppilaista joutui olemaan etäopetuksessa, jonka seurauksena jouduttiin tekemään
erityisjärjestelyjä. Tarkastuslautakunnan saaman palautteen perusteella asiat järjes-
tyivät pääosin hyvin.

Perhepäivähoidossa hoitopäiviä oli 7 791 (10 302 v.2019) ja päiväkotihoidossa 13
918 (22 705 v.2019). Palveluseteli otettiin käyttöön 2019 ja vuonna 2020 hoitopäiviä
kertyi 8 440. Yhteensä hoitopäiviä kertyi 30 153 (37 060 v.2019) ja päiväkotihoidon
menot olivat 12 495 €/lapsi (v.2019 13 391 €/lapsi).

Päivähoitokerrat

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
perhepäivähoito	11128	10652	10728	12193	10302	7746
päiväkotihoido	17700	17875	20815	24279	22705	14632
palveluseteli				2657	4053	8181
yhteensä						

PÄIVÄHOITOKERRAT 2015-2020

Viime keväänä käyttöpäivät laskivat Koronasulun tultua. 1.1.2021 alkaen yksityiset
päiväkodit lopettivat toimintansa, jolloin palveluseteli on ollut käytössä vain Touhulan
päiväkotiin.

Varhaiskasvatuspalveluiden kaikki strategiset tavoitteet on saavutettu, josta tarkas-
tuslautakunta antaa erityiskiitokset onnistuneesta ja hyvästä työstä.

Liikunnan ja ulkoilun toiminnan kehittämiseen ja tarjontaan meni 156 euroa/asukas v.2020 (201 €/asukas v. 2019), kun vastaava kustannus oli Pohjois-Pohjanmaalla 118 euroa/asukas (112 €/asukas 2019) ja saman kokoisissa kunnissa 106 euroa/asukas (Kuntaliiton tilasto).

Kansalaisopiston toiminta on hieman hiljentynyt edelliseen vuoteen verrattuna, henkilöstön määrä laski 78 henkilöön (87). Tulevaisuudessa täytyy ottaa huomioon, että kansalaisopiston valtionosuudet perustuvat opetustuntien määrään. Hallinnollisten kulujen määrä on suhteessa kasvanut. Koulutustarjontaa tulee kehittää jatkossa, koska opetustunteihin saadaan kuitenkin merkittävästi valtionosuuksia. Kirjaston, museon ja kulttuurin toiminta on ollut hyvin haasteellista koronan vuoksi.

Toiminta-alueen määräraha-ylitys oli 282 062 € (56 175 € v. 2019), mutta toimintaker-
tomuksesta ei riittävästi käy ilmi ylitksen perusteet.

Korona on vähentänyt merkittävästi nuoriso- ja liikuntapalveluiden kävijämääriä.

Tekninen- ja ympäristötoiminta

Toiminta-alue muodostuu seuraavista osa-alueista: Liikenneväylät, ruokapalvelut, kuntatekniikka (liikelaitokset), rakennusvalvonta ja korjausneuvonta, maankäyttö ja kaavoitus sekä tilapalvelut ja hallinto- ja tukipalvelut.

Toiminta-alueen tehtävänä on huolehtia kuntaorganisaatiolle ja kuntalaisille tekniset palvelut sekä vastata maankäytöstä huomioiden ekologisesti kestävä kehitys.

Toiminta-alue ylläpitää ja kehittää elinympäristön viihtyvyyttä, terveellisuutta, toiminnallisuutta ja turvallisuutta edistään hyvää rakentamistapaa ja ympäristösuoje-
lua.

Teknisellä puolella on vaihtunut henkilöstöä merkittävästi. Tekninen johtaja Eero Ta-
lala, kiinteistöpäällikkö Kari Rissanen ja osastosihteeri Terttu Määttä ovat jääneet eläkkeelle. Tarkastuslautakunta kiittää heitä merkittävästä panoksesta kuntamme eteen tehdystä työstä. Tekninen johtaja Janne Karhu on aloittanut kuluva vuoden aikana teknisen puolen töiden uudelleen organisoinnin ja tehtäväkuvia on uudistettu yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Rakentaminen Pudasjärven alueella pysyi pirteänä myös vuonna 2020. Erinäisiä lu-
pia myönnettiin vuonna 2020 307 kappaletta, joista omakotitalojen rakennuslupia oli neljä kappaletta ja loma-asuntoja 35 kpl. Pudasjärven rakennusvalvonta käsittelee sähköisesti kaikki saapuneet lupahakemukset. Hakemuksia tulee Lupapisteen kautta noin 98 % kaikista hakemuksista. Paperisena saapuvat hakemukset syötetään Lupa-
pisteeseen.

Suunnitelman mukaisia kiinteistöjen alaskirjauksia ei ole tehty tänäkään tarkasteluvuonna. Hirsirakentamisen osalta strategian linjaukset on saavutettu ja uusia rakennushankkeita on aloitettu tai alkamassa. Muilta osin strategisten tavoitteiden saavuttaminen on jäänyt osittain toteutumatta.

Jätehuollon piirissä on 96 % talouksista, joka on erinomainen saavutus (Kiertokaaren aloittaessa n. 40%). Tarkastuslautakunnan arvion mukaan keräys toimii nyt erinomaisesti.

Liikenneväylien ylläpidosta tarkastuslautakunta arvioi, että työn laatu ei ole ollut strategian linjauksen mukaista. Sivukylien teiden kunnossapito ei ole ollut kaikilta osin asianmukaista. Teiden kunnostustarve on kasvanut edelleen edellisestä vuodesta. Tarkastuslautakunta paheksuu Ely-keskuksen ylläpitämien teiden kuntoa ja vaatii ehdottomasti parempaa kunnostusta.

Ruokapalvelut on toteutunut hieman alle talousarvion. Paikallis/lähiruokatavoitteet ovat jääneet tavoitteesta heikon tarjonnan takia.

Henkilöstömenot ovat kasvaneet talousarvioon nähden, mutta ovat pienemmät kuin 2019. Koronan vaikutus on lisännyt kuluja, koska erillisiä kylmäsäilytyslaitteistoa on jouduttu hankkimaan. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittaa henkilökunnan ruokailujen maksatusjärjestelmän reaaliaikaistamista sähköiseen järjestelmään.

Teknisen toimen jatkuvana rasitteena on suuri kiinteistömassa ja sen aiheuttamat kustannukset. Rakennusten alaskirjauksien tarve kasvaa edelleen.

4. TALOUDEN ARVIOINTI

Kuntakonserni

Pudasjärven kaupunki on osakkaana neljässä osakkuusyhteisössä; Oulunkaaren Työterveys, Tunturi Travel Oy, As Oy Lakarinkuusikko ja As Oy Pudasjärven Joki-lehto (ei yhdistelty), ja kuuluu kolmeen kuntayhtymään; Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Oulunkaaren kuntayhtymä.

Tytäryhtiöitä on 11 kappaletta.

Konserniohje on käsitelty valtuustossa 7.9.2017.

Tytäryhteisöjen toimitusjohtajat ovat raportoineet tavoitteiden toteutumisesta talouden osavuositarkastuksissa.

Kaupungin takaussitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta 23,1 milj. euroa (ed. 17,2 milj. euroa).

Taloudelliset tavoitteet

Kunta

Valtuusto on hyväksynyt 16.6.2015 Pudasjärven kaupungin toiminnan kehittämisohjelman vuosille 2015-2017. Kaupunginhallitus linjasi tuloveroprosentin käsittelyn yhteydessä 9.10.2018 § 293, että toiminnan kehittämisohjelman päivityksen valmistelu aloitetaan.

Vuoden 2020 talousarvion käsittelyn yhteydessä todettiin, että toiminnan kehittämisohjelman päivitys ei ole riittävä tässä tilanteessa, vaan tarvitaan laajempaa talouden tarkastelua. Vuoden 2020 talousarvio laadittiin -1,3 %:n säästötavoitteella ja samalla tehtiin linjaukset talousohjelman valmistelun aloittamisesta.

Talouden sopeutusohjelma vuosille 2021-2023 hyväksyttiin 10.12.2020 valtuustossa. Sopeutusohjelma koostuu toimintakatteeseen vaikuttavista keinoista sekä verotulojen lisäyksestä. Verotulojen lisäyksen osuus sopeutusohjelmasta on 1,1 milj. euroa ja muiden keinojen osuus yhteensä 1,89 milj. euroa.

Valtuuston hyväksymä talousarvion toimintakate (ulkoinen/sisäinen) oli -60 048 493 euroa. Muutetun talousarvion mukainen toimintakate on -60 128 423 euroa. Käyttötalouden toimintakate muodostui -60 048 493 euron suuruiseksi. Käyttötalouden toimintakate alitti talousarvion 79 930 eurolla.

Koko kaupungin osalta valtuuston hyväksymässä 2020 talousarviossa vuosikate tavoite oli 4 312 725 euroa ja valtuuston hyväksymän muutetun talousarvion jälkeen 1 947 579 euroa. Vuosikatetavoite ylittyi 1 926 522 eurolla ja vuosikatteen muodostui 3 874 101 euroa. Poistot ja arvonalentumiset olivat -3 687 929 euroa eli tilikauden tulokseksi muodostui 186 172 euroa.

Kokonaisuudessaan verotulot toteutuivat 99,9 %, mikä oli 22 592 euroa talousarviota huonommin ja 347 440 euroa paremmin kuin vuotta aiemmin. Kokonaisuudessaan valtionosuudet toteutuivat 108,49 %, eli 3 165 866 euroa yli talousarvion ja 4 023 263 euroa paremmin kuin vuotta aiemmin.

Tilikauden tulos on ylijäämäinen 186 172 euroa (ed.tp.alijäämäinen 4 030 631 euroa). Varausten ja kehittämisrahaston tuloutuksien, 485 277 euroa, jälkeen tilikauden ylijäämä oli 671 449 tuhatta euroa.

Vuoden 2020 investointiohjelmassa varattiin talousarvion mukaan 5 615 000 euroa (brutto) investointeihin. Toteuma oli 7 324 847 euroa eli ylitystä oli 1 709 847 euroa.

Investointiohjelman netto-osuus eli kaupungin kustannettavaksi jäävä osuus oli 6 858 718 euroa, kun muutetussa talousarviossa arvioitiin kaupungin netto-osuudeksi 5 617 296 euroa. Investoinnit ylittyivät 1 241 422 euroa. Investointikustannuksiin

sisältyy osakkeiden investointimenoihin kirjattu kaupungin pääomasijoitus Pudasjärven Vuokratalot Oy:n uudisrakennukseen 920 tuhatta euroa (valtuuston päätös 6.2.2020 § 5).

Verotulot ovat olleet Pudasjärvellä 2 988 euroa/asukas (ed.tp. 2 909 euroa/asukas), valtionosuuksia on saatu 5 200 euroa/asukas (ed.tp. 4 628 euroa/asukas). Kaupungin tuloista valtionosuudet ovat 47 %, verotulot 27 %, myyntituotot 4,3 %, vuokratuotot 5 %, sekalaisia 20,6 %.

Kunnan lainat ovat kokonaisuudessaan 36,6 milj. euroa (v. 2019 yht. 32,3 milj. euroa). Kunnan lainamäärä on 4 704 euroa/asukas (ed tp 4 099 euroa/asukas).

Vuosikate/asukas oli 498 euroa/asukas. (-49 euroa v.2019). Kassan riittävyys 55 pv (48 pv v. 2018).

Kaupungin leasing- ja kiinteistöpalveluvastuut rakennuksista (Hirsikampus ja Hirsikartano) ovat 78,7 milj. euroa (78,9 milj. euroa, vastuiden käsittely on muuttunut niin, että mukana ovat nyt kaikki vastuut). Lisäksi sopimuksissa on jäännösarvot.

Lainat ja vuokravastuut tunnusluku on 86,1 milj. euroa (82,8 milj. euroa).

Kaupungin omavaraisuusaste on 53,7 % (54,4 %). Konsernin omavaraisuusaste on 36,0 % (40,0 %).

Tilinpäätöksessä 2019 edellisten tilikausien ylijäämä on yhteensä 2 366 911 euroa. Tilikauden 2020 tuloksen lisäämisen jälkeen ylijäämiä on 3 038 360 euroa.

Tämän hetken tasetilanteen perusteella ei ole lain mukaan tarvetta esittää talouden tasapainottamista, mutta tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tiukka talouskuri on välttämätöntä ja talouden tasapainottamisohjelman kiireellinen valmistelu on toteutettava.

Kuntakonserni

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2020 talousarviossa kaupungin konserniin kuuluville tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Konsernitilinpäätös on ylijäämäinen 658 967 euroa (v. 2019 alijäämäinen 3 285 112 euroa). Edellisten vuosien kertynyt ylijäämä on 4 351 748 euroa ja tilikauden 2020 ylijäämän siirtämisen jälkeen yhteensä 5 010 715 euroa. Konsernin lainakannan muutokset ovat nettona 14 milj. euroa. Kassan riittävyys konsernitasolla on noin 55 päivää (48 päivää v. 2019).

Konsernin lainat ovat kokonaisuudessaan 75,2 milj. euroa (ed.tp. 61,2 milj. euroa). Konsernin lainamäärä on 9 668 euroa/asukas (ed tp. 7 773 euroa/asukas).

Konsernin vuosikate/asukas on ollut 873 euroa (338 euroa v. 2019).

Konserniin kuuluvat

Pudasjärven Vuokratalot oy, joka on 100% kaupungin omistama

- omistaa 362 asuinhuoneistoa,
- taloustilanne on alijäämäinen 329 000 euroa
- lainakanta on 14 000 000 euroa
- vuokrausaste on 96,0 %
- strategiset tavoitteet on saavutettu
- Hirsihovin rakentaminen aloitettu

Kiinteistö oy Pudasjärven Hirsikunnas 100% kaupungin omistama

- pääasiassa toimistotiloja
- talouden toteuma + 20 000
- strategiset tavoitteet ovat työn alla

Pudasjärven Lämpö oy, 100% kaupungin omistama

- talous on 75 000 euroa tappiolla, osa syynä on uuden lämpölaitoksen käyttöönotto
- uusi lämpölaitos (8 MWh) otettiin käyttöön 2020
- täysin uusiutuvalla energialla toimiva, ympäristötavoitteet täyttävä
- strategiset tavoitteet on saavutettu

Pudasjärven Kehitys oy, 100% kaupungin oma.

Elinkeinojen edistämiseen on Pudasjärvellä panostettu voimakkaasti (158 euroa/asukas v. 2019). Vertailukunnissa (5000-10000 as) 65 euroa/as.

Elinkeinojen edistämisestä vastaa Pudasjärven Kehitys Oy

- tilikauden tulos negatiivinen, noin 6000 euroa
- vuoden lopussa 3.7 työntekijää
- yrittäjiltä saadun palautteen mukaan toiminut aktiivisesti
- haasteellinen toimintaympäristö, tavoitteena yrityskentän vahva kehittyminen
- KORONA- avustukset työllistäneet vuonna 2020 todella paljon

Pudasjärven Kyläverkot oy, 100% kaupungin omistama

- tulot muodostuvat Kairan Kuitu oy:stä tulevista käyttömaksuista
- liikevaihto kasvanut ja tulos 40 000 plussaa
- lainakanta on hieman pienentynyt

Kairan Kuitu oy, Pudasjärvi omistaa 65%

- liikevaihto kasvanut hieman, tulos niukasti plussalla
- haasteena verkon käyttöasteen ja korkokannan kehitys
- strategisissa tavoitteissa kustannustehokkuuden hakeminen on työn alla
- toiminnan tehostaminen on myös työn alla

Kiinteistö oy Pudasjärven teurastamo, 57% kaupungin osuus

- talous +/- 0
- vaatii uudistuksia

Kiinteistö oy Pudasjärven Harjus, 63,55% kaupungin osuus

- talous +/- 0
- kiinteistön ja rakennuksen kunnostaminen toteutettu suunnitelman mukaan

Lisäksi konserniin kuuluvat As Oy Pudasjärven Tamlanderinpuisto (62,5 %), As Oy Syöte (82,72 %), As Oy Kuusitie 12 (66,72 %).

Osakkuusyhteisöt, joissa Pudasjärvellä osuus: Tunturi Travel oy (40%), Oulunkaaren työterveys oy (36,73 %), Pudasjärven vuokratilat oy as oy Lakarinkuusikko (41,50 %), Kay Pudasjärven Hirsikunnas as oy Pudasjärven Jokilehto (36,84 %).

Konserniohjaus tapahtuu käytännössä luottamushenkilöedustajien toimesta ja kaupunginhallituksen johdolla. Tarkastuslautakunta kehottaa selvittämään Tunturi Travelin tilan ja tarvittaessa lakkauttamaan sen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston hyväksymässä talousarviossa konsernille asetetut tavoitteet velkaantumisesta tilinpäätöksessä 9 668 €/as. (tavoite alle 6 500 €), omavaraisuusasteesta 36,0 % (tav. yli 45 %), vuosikate poistoista 106,4 % (tav. yli 100 %) ja suhteellisesta velkaantuneisuudesta 72,8 % (tav. alle 65 %) eivät ole toteutuneet.

5. RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN- SEKÄ KONSERNIVALVONTA

Kuntalaki velvoittaa kunnan järjestämään kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan sekä raportoimaan niiden tuloksellisuudesta. Pudasjärven kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohjeistus on hyväksytty valtuustossa ja kaupunginhallituksessa v. 2014.

Toiminta-alueet raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana väliraportointia ja tilinpäätöstä. Kuntakonsernin yhtiöt määrittelevät ja luokittelevat omat riskinsä sekä raportoivat niistä kaupungille vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu ohjeistukseen ja läpi organisaation toteutuvaan systemaattiseen riskien hallintaan, jolloin katetaan olennaisimmat toimintaan ja talouteen liittyvät erilaiset riskit. Sisäisen valvonnan asianmukaisuuden ja riittävyyden arviointeja suoritetaan, mutta ne eivät ole vielä systemaattisia ja vaativat kehittämistä.

Kuntakonserni

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta. Kuntakonsernien selonteko esitetään kuntakonsernin toimintaa ja taloutta koskevassa osiossa. Kuntakonsernin yhtiöt määrittelevät ja luokittelevat omat riskinsä sekä raportoivat niistä kaupungille vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

6. HENKILÖSTÖ

Henkilöstökulut olivat 2020 tilinpäätöksessä 15 927 966 euroa (vuonna 2019 toteuma oli 16 112 727). Henkilöstökulujen toteuma v. 2018 oli 16 316 623 €.

31.12.2020 henkilöstöä on ollut yhteensä 400 (vuonna 2019 388), joista vakinaisia 58,8 %, määräaikaista 39 % ja työllistettyjä 2,3 %.

Henkilöstösuunnittelun kannalta olisi tärkeää varautua työvoiman poistumaan. Pudasjärven kaupungin koko henkilökunnan keski-ikä vuonna 2020 oli 46,1 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 49,3 vuotta.

Kaupungin palveluksesta on arvion mukaan jäämässä eläkkeelle vuosien 2020–2030 aikana yhteensä 108 henkilöä, joista sivistys- ja hyvinvointitoimesta 67 henkilöä. Henkilöstön koulutukseen käytettiin tilinpäätöstietojen mukaan 2020 vuonna 49,2 % varatusta 79 700 euron määrärahasta. Luku ei sisällä kaikkea koulutukseen käytettyjä kustannuksia, koska muita oheiskuluja (matkat, ateriat ym.) ei aina ole kirjattu koulutuskustannuksiin. Luvussa ei näy sisäisen koulutuksen kustannukset.

Toimialoilla käydään säännölliset kehityskeskustelut, jotka toteutuivat 33,6%. Kaupungissa on käytössä yhteinen kehityskeskustelulomake ja KuntaHR-järjestelmä, jonne kehityskeskustelut tallentuvat. Hallintotoimessa prosentit ovat 100. Sivistystoimessa kehityskeskusteluja käytiin 16,3 %, heillä on omat kehityskeskustelulomakkeet, jotka eivät näy järjestelmässä. Tekninen- ja ympäristötoimi ovat käyneet 50 % kehityskeskusteluja.

Työterveyshuollon kustannukset vuonna 2020 olivat 154 072 euroa. Työterveyspalvelut ostetaan Oulunkaaren työterveyshuolto Oy:ltä. Yli puolet kustannuksista syntyivät ennaltaehkäisevistä työterveyshuollon käynneistä, 46,3 %. Sairauspoissaolot olivat v. 2020 5113 kalenteripäivää (4 475 pv 2019). Keskimäärin sairauslomapäiviä suhteessa henkilömäärään vuonna 2020 oli Pudasjärvellä 12,78 pv (nousua 12,47 %), kun kunta-alalla luku oli keskimäärin 16,5 pv (v.2019).

Lyhyet sairaspöissaolot ovat vähentyneet merkittävästi kertomusvuonna, poissaolopäiviä 391 (v.2019 718). Toisaalta 173 henkilöllä ei ole ollut yhtään sairauslomapäivää (vuonna 2019 72).

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota työhyvinvoinnin edistämiseen ja työntekijöiden jaksamisen tukemiseen. Työn kuormittavuus ja kiire edellyttävät lomien ja vapaan pitämistä ajallaan. Johtavien viranhaltijoiden vastuulla on

niistä huolehtiminen. Liukuvan työajan avulla estetään ylityötuntien liiallinen kertyminen. Lomapalkkavelkaa jäi tilinpäätöstä rasittamaan 1 384 940€ (1 464 403,21 v. 2019).

Varahenkilöjärjestelmässä on tapahtunut positiivista kehitystä. Kuitenkin voidaan todeta, että siinä on edelleen kehitettävää. Tarkastuslautakunta arvioi, että henkilöstön johtaminen on kehittynyt myönteisesti toimintavuoden aikana.

Kaupungin henkilökunta oli vuonna 2020 virka- tai työvapaalla 22 774 kalenteripäivää, joista on vuosilomia 9 079 päivää. Koulutuspoissaoloa ei kertynyt. Koronapandemian vuoksi koulutukset korvattiin webinaareilla, jotka eivät vaadi työpaikalta fyysistä poissaoloa. Opintovapaata on käytetty 1 849 kalenteripäivää (2019 698 kp). Perhevapaita käytettiin enemmän kuin vuonna 2019. Koronan vuoksi lomautettiin 21 henkilöä.

7. ARVIO EDELLISTEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN SUOSITUSTEN TOTEUTUMISESTA

Tarkastuslautakunta on jo 2016 vuoden arviointikertomuksessa suosittanut selvittämään Hirsikampuksen tilojen käyttö- ja vuokrausmahdollisuuden kouluajan ulkopuolella. Tämä sisältää hinnaston ja käyttöehtojen laatimisen, yhteyshenkilön nimeämisen, tilojen saatavuuden ja varausmahdollisuuden sekä mahdolliset oheispalvelut. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miten Hirsikampuksen käyttö koulun ulkopuolisten järjestämiin tilaisuuksiin on toteutunut.

Tarkastuslautakunta suositteli jo v. 2017 tarkastuskertomuksessa käymään keskustelua valtuuston roolista isompien investointien suunnittelussa ja talousraamin antajana. Lähtökohtana tulisi olla tarkempi ja valmiimpi suunnitelma ennen hankinta- ja rahoituspäätöksen tekemistä valtuustossa.

Jo tehdyissä investoinneissa tämä ei ole toteutunut vaan kustannukset ovat ylittyneet todella merkittävästi ja negatiivinen vaikutus kokonaistalouteen on suuri.

Valtuustoseminaareja on tarpeen järjestää riittävän ajoissa ja niin, että valtuutettujen mahdollisuus perehtyä päätettäviin asioihin ja keskustella niistä etukäteen toteutuu.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan ko. asioihin ei ole saatu selkeitä parannuksia/vastauksia.

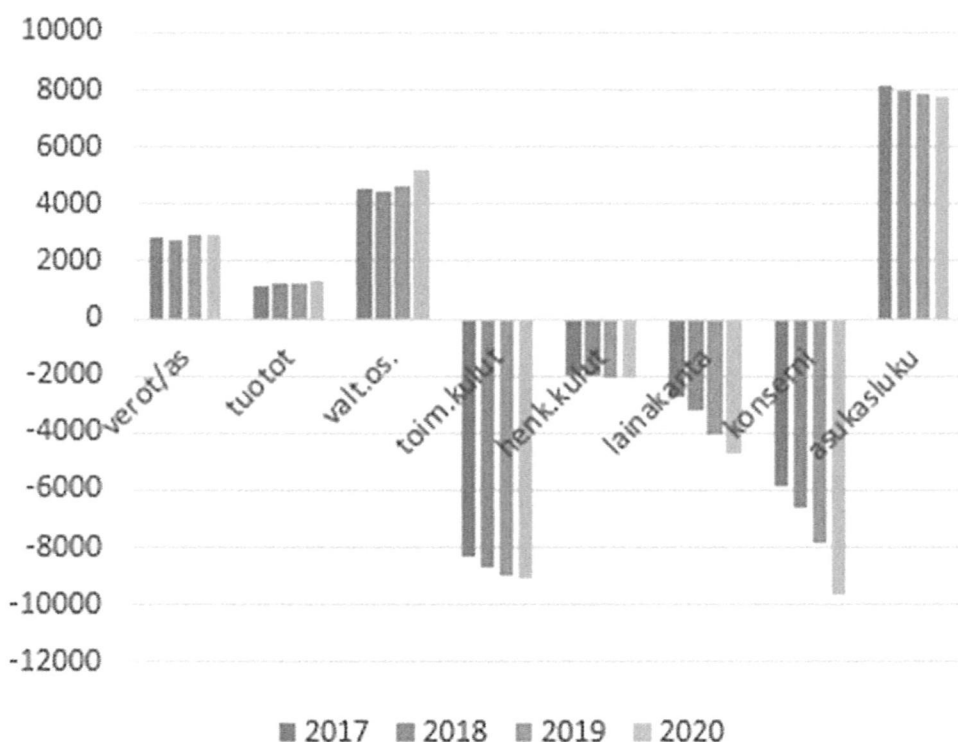
8. MUUT HAVAINNOT

- Verotulot vähenivät noin -23 000 euroa talousarviosta. Valtionosuuksia tuli +3,2 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa (koronakompensatio ja harkinnanvarainen valtionavustus 950 000 euroa).
- muita rahoitustuottoja saatiin arvioitua vähemmän (arvopaperit)
- Tarkastuslautakunta pyytää edelleen sanallisia selvityksiä talousarvion ylityksistä ja alituksista.
- Koronaepidemian aiheuttamista vaikeuksista hallinnon ja käytännön toiminnassa selvittiin hyvin. Uusien toimintatapojen luomisessa yhteisöllisyys ja vastuullisuus

korostuivat selvästi ja tarpeelliset muutokset toteutettiin ketterästi.

- Etätöyöhön siirtyminen näyttää onnistuneen hyvin ja kaupungin satsaukset viestintäteknologian rakentamiseen tulivat korostetusti esille. Etäkokoukset ja -koulutukset pystyttiin järjestämään hyvin ja niistä saatiin taloudellisia säästöjä.
- Kaupungin johdon tulee kiinnittää huomiota riskialttiiden maksuliikenne- ja kirjanpito-työtehtävien olemassaoloon ja järjestää asianmukainen sisäinen valvonta.
- Konsernivalvonnan näkökulmasta kaupunginhallituksen jäsenen kuuluminen tytäryhtiön hallitukseen voi aiheuttaa eturistiriidan ja jääviysongelman.
 - o Tarkastuslautakunnan näkemys on, että asiasta on syytä käydä keskustelua

Kaavion otsikko

9 YHTEENVETO/KOKONAISARVIO

Toiminnalliset tavoitteet on tilikaudella olennaisilta osin saavutettu.

Tilikauden ylijäämäksi muodostui 671 000 euroa, vuosikatteeksi tuli 3,9 miljoonaa euroa. Pelkkä harkinnanvaraisen valtionavun vähennys (-950 000 euroa) tekee tilinpäätöksestä tappiollisen, joten tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin talouden hoidossa ei ole varaa "lepsiin" vaan on syytä pitää yllä jämäkkää talouskuriä.

Tilinpäätöksessä on mainittu, että käyttämättömiä rakennuksia ei ole voitu alaskirjata eikä purkaa kiinteistöohjelman mukaisesti taloudellisesta tilanteesta johtuen. Kiinteistöohjelmassa listalla on monta kohdetta, jotka ovat lähes tyhjiään tai tulevat tyhjennään seuraavien neljän vuoden aikana. Vuosien 2020-2019 aikana ei ole tehty ylimääräisiä poistoja (tavoite 800 000-1.2 miljoonaa euroa/v).

Kiinteistöohjelman listalla olevien kohteiden alaskirjaustarve on edelleen n. 9 miljoonaa euroa. Nopeutetun poistosuunnitelman käyttöönottoa on syytä harkita niiden kiinteistöjen osalta, joiden käyttö päättyy lähivuosina.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen pohjalta tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitukselta sekä johtavilta virkamiehiltä tarkkuutta ja huolellisuutta talousasioiden seurannassa ja kaikessa toiminnassa.

Valtuustolle on tarpeen raportoida ja tiedottaa taloussuunnitelmista ja talouden toteutumasta säännöllisesti ja riittävän usein.

10 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Väkiluvun väheneminen on hieman hidastunut. Ikääntyvä väestö tuo palveluhaasteita. Työvoiman saaminen ja verotulojen kasvattaminen ovat keskeisiä tavoitteita ja kaikkiin kaupunkia hyödyttäviin suunnitelmiin on syytä suhtautua avoimin mielin. Jo valmisteilla olevien tuulivoimasuunnitelmien toteutuminen merkitsisi huomattavaa kiinteistöverotulojen kasvua ja muuta toimeliaisuutta sekä työllistymismahdollisuuksia. Hyvät tietoliikenneyhteydet luovat loistavat edellytykset kaksoiskuntalaisuudelle, jota kaupunki voi kaavoituksella edistää.

Kaupunki on luonut hyvät edellytykset paikkakunnalle muutolle. Hyvät, hirsiset päiväkodit, koulut, hoivayksiköt ja valmistuva Hyvän Olon Keskus turvaavat kaikenikäisille terveelliset ja turvalliset olosuhteet sekä peruspalvelut. Hyvät liikennejärjestelyt, uudet rakennukset ja viihtyisä ympäristö luovat positiivista mielikuvaa Pudasjärvestä.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYKSET VALTUUSTOLLE

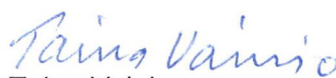
Valtuusto valvoo talouden tasapainottamisohjelman noudattamista, seurantaa ja arviointia sekä vaatii säännöllistä raportointia tilivelvollisilta.

Tarkastuslautakunta esittää kiitokset henkilökunnalle ja luottamushenkilöille hyvästä yhteistyöstä!

Pudasjärvellä 9. päivänä kesäkuuta 2021

Juha Heikkilä
puheenjohtaja

Taina Vainio
varapuheenjohtaja

Aune Ekdahl

Eija Ikonen

Marko Koivula

Timo Vähäkuopus

Hilikka Parkkisenniemi